

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

1.sayı on5mart 2015

BU SAYIDA

Yunus EMRE
Bahaettin KARAKOÇ
Muhsin İlyas SUBAŞI
Mustafa ÖZÇELİK
Mehmet AVŞAR
M. Fatih KÖKSAL
SEYRANİ
Mehmet GÖZÜKARA
Durmuş KAYA
Halil GÜRKAN
Cevat AKKANAT
Ali PARLAK
Halit YILDIRIM
Yusuf DURSUN
Fatma ARAS
İbrahim SAĞIR
Ahmet ÇITAK
Haşim KALENDER
Salih Sefa YAZAR
Şükrü ÜNAL
Bestami YAZGAN
İsmail Kutlu ÖZALP
Mehmet DURMAZ
Tayyib ATMACA

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

İhlamurkent Mh. Kıvılcık Sk.
F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

1. Sayı 15 Mart 2015

ISSN: 2149-4509.

YOLA ÇIKARKEN

Her dergi surda bir gedik açarak kendi “hür tefekkür kalesi”ni inşa ederek edebiyat ülkesinin coğrafi bir alanına hükmeder. Bu coğrafyada şiiri kuşanmaya cehdeden her şiir sevdalısı “nefsin üstüne basarak” yürüdüğü takdirde yolda olmanın, yoldaşlık yapmanın, hâl bilmenin, hâlden anlamanın, hâldeş olmanın erdemleriyle donanır.

Gerek kendi medeniyetimizin gerekse İslam medeniyetinin doğduğu topraklarda sözün en güzelinin şiirle söylendiğini bir şekilde bilmeyen şair yoktur. Bu iki medeniyetin birbiriyle mayalandığı günden bugüne kadar önümüzü ışıtın, gönlümüzü aydınlatan binlerce söz ustası olmuştur. Her nesil, kendisinden önceki nesilden aldığı ilhamla kendi döneminin kültürüne, medeniyetine katkıda bulunmaya çalışmıştır.

Hangi şaire, yazara sorsanız söz konusu kadim zamanlarda yaşamış şairlerin, yazarların isimlerini hatırlayabildikleri kadar sayabilirler ama eserlerini okuyup okumadıklarını sorduğumuzda sütun gibi bir ünlemin önüne koyacakları bir cümle yoktur.

Usta kimdir, çırak nasıl olunur, nasıl şair olunur, divan nedir, divanı olan şair ne demektir. Halk şiiri “devrini tamamlamış” kendini yetiştirememiş şairlerin yazdıkları “ucube” şiir mi? Bu şiirin öncüleri kim vs. diye sözü sündürebiliriz. Ya divan edebiyatı denince lise yıllarında ders kitaplarında gördüğümüz “Feilâtün (Fâilâtün) / Feilâtün / Feilâtün / Feilün”den başka aklımızda Fuzuli, Baki, Nedim, Taşlıcalı Yahya Bey vs. söz ustalarını belki bir çırpıda sayabiliriz. Yunus Emre'nin birkaç dördlüğünü hatırlar ama onun ruhu ile ruhumuz arasında fersah fersah uzaklığın olduğunu bilmeyiz. Ya Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihni, Karacaoğlan, Âşık Veysel, Dilaver Cebeci, Abdurrahim Karakoç, Yetik Ozan vs. halk şairleri şiir coğrafyamızın bereketli topraklarında gönlümüzü gönendiren şiirler bırakarak dünyalarını değiştirip gitmişlerdir.

Günümüzde şair kabul edilen, edebiyat dergilerinde boy gösteren bir sürü şairin karın gurultularını şiir diye yutturmaya çalıştıklarını söylemeden geçmek kendimizle çelişmekten başka bir şey değildir. Bahse konu şairlere; ağıt, bayatı, destan, deyişme, divanı, dua, fahriye, gazel, güzelleme, hicviye, ilahi, kaside, koçaklama, koşma, mani, mersiye, muhammes, murabba, münacat, müstезat, naat, nazire, nefes, rubai, satranç, semaî, şahtiye, tahmis, taşlama, tecnis, vs. türlerden haberdar olup olmadıklarını ya da hangi türden şiirler yazdıklarını sormaya çalışsak emin olun çoğunluğun belki de bu türlerin isimlerini ilk defa duyduklarını kendi kendilerine söyleyeceklerdir.

Her devrin kendine göre bir şiir anlayışı olabilir ama gelenekten beslenmeden kendi devrinin şiirini yazmaya çalışmak âmâların fili tarifine benzer.

Tek başıma çıkmış olduğum bu yolculukta kervanımıza kaç adam katılır, bunu yolda göreceğiz. Yukarıda bahse konu şiir türlerini günümüz şartlarında yeniden yorumlayarak yazmaya, yayınlamaya çalışarak geçmişle gelecek arasındaki bu köprünün “Mostar Köprüsü” gibi aslına uygun olarak yeniden inşasını yapmaya çalışacağız. Çıktığımız yolda gölgesinden uzun adamların izlerine basa basa yürüyerek yeni bir yol açma gayreti içinde olacağız.

Selam olsun bizimle yol arkadaşlığı yapacak olanlara...

NE SÖYLERLER NE BİR HABER VERİRLER

Yunus EMRE

Yalancı dünyaya konup göçenler
Ne söylerler, ne bir haber verirler
Üzerinde, türlü otlar bitenler
Ne söylerler, ne bir haber verirler

Kimisin üstünde biterken otlar
Kiminin başında sıra selviler
Kimi masum, kimi güzel yiğitler
Ne söylerler, ne bir haber verirler

Toprağa gark olmuş nazik tenleri
Söylemeden kalmış, tatlı dilleri
Gelin, duadan unutman bunları
Ne söylerler, ne bir haber verirler

Yunus der ki, gör takdirin işleri
Dökülmüştür kirpikleri kaşları
Başları ucunda hece taşları
Ne söylerler, ne bir haber verirler

TUT Kİ HİÇ TOKAT YEMEDİN**Bahaettin KARAKOÇ**

Felek bir tokat indirse ne bay ne de gedâ kalır
Nice bütünler bölünür, can cânandan cüdâ kalır

Sevdiklerin hayatından birer birer çıkıp gider
Issızlığın ortasında sanma ki süeda kalır

Yüzünün sırlı konumu ayna gibi kırılınca
Ne sende taze mecal, ne taze bir edâ kalır

Tut ki hiç tokat yemedin, kırılma yok hayatında
Böyle bir düz yaşamadan sanma hoş bir seda kalır

Hayat arazi gibidir; inişli-yokuşlu ve düz
Senin rüyâda gördüğün daima rüyâda kalır

Her şeye bedel ayrılık; on şiddetinde bir deprem
Can çıkmaz, kan akmaz ama bağrında bir cıda kalır

Mum-mum assan gözlerini yüreğimin dallarına
Ne sende şiddet unsuru, ne bende bir gada kalır

Kaç kez okursan oku sen okumamışa dönersin
Kapatınca güldesteyi aklında son veda kalır

YAĞMUR**Muhsin İlyas SUBAŞI**

Bu yağmur ıslatmaz beni nedense,
Bulutlar gönlümde bir derya deniz.
Bu yağmur umuda yağıyor dense,
Gözlerimden nasıl akar bilseniz.

Toprak tohumların sıcak kundağı,
Bulutların deli kırbacı rüzgâr,
Döver acımadan ovayı dağı,
Kâinat yağmurla hayatı sağar.

Bazen duygumuza yağar bu yağmur,
Yıkar içimdeki fırtınaları.
Sokakları nura boyar bu yağmur,
Sevdasıyla sunar bize baharı.

Her damlasında bir kâinat gizli,
Düştüğü nesneye bir sır fısıldar.
Hem bereket, hem de rahmet benizli,
Yağmur düşlerimde gönlüme yağar.

Bakarsın yetimin hüznün çeşmesi,
Nice anaların gözyaşı olur.
Şimşegi göklerin çılgın bestesi,
Yağmur toprağında hayat doğurur.

Bu yağmur ıslatmaz beni nedense,
Bulutlar gönlümde bir derya deniz.
Bu yağmur umuda yağıyor dense,
Gözlerimden nasıl akar bilseniz!

YUNUS EMRE’NİN ŞİİR ESTETİĞİ

Mustafa ÖZÇELİK

Yunus Emre için şiir, aslı gaye olmamakla beraber şunu gayet iyi biliyoruz ki o, dilimizin en büyük şairlerinin başında gelir. O yüzden, eğer şiirden söz edeceksek, Türkçe’nin en güzel şiir verimlerini ondan okuyacağız demektir. Fakat bu samimi dervişin bu manada bize sağlayacağı imkân sadece şiirleri değildir. O, aynı zamanda bize şiir dersleri de veren bir hocadır. Şiirin aslının söz olduğu düşünülecek olursa bu konuda onun “söz” redifli şiiri karşımıza tek başına müthiş bir estetik anlayışı da çıkarır. O şiirden yola çıkarak, çok rahat biçimde şiir estetiğimiz temellendirebiliriz. Yine Divan’ında bu şiirindeki estetik anlayışı destekleyen, açan, açıklayan başka söyleyişlere de rastlarız.

Yunus’un şiir algısı, estetiği aynı zamanda onun hakkında söylenegelmiş menkıbelerde de görülür. Biz, şimdilik onun bu manadaki şiirlerini bir yana bırakarak menkıbelerden hareketle şiirin estetik temellerini yorumlamaya çalışalım. Yunus’un bir tür sivil biyografisi sayabileceğimiz menkıbelerin ilkinde onu Hacı Bektaş dergâhında görürüz. Yunus, bu kutlu kapıda himmeti değil buğdayı tercih eder. Bu iki kavrama Sezai Karakoç’un yaklaşımıyla bakacak olursak burada buğday, maddi manadaki ilmi, himmet ise manevi manadaki ilmi ifade eder. Sanatın subjektif bir gerçeklik olduğu düşünüldüğünde Yunus’un ilmi değil sanatı seçtiğini görürüz. Menkıbedeki dergâha gelirken alıç getirme, geri dönüp özür dileme gibi detaylardan da şairin incelik ve tevazu sahibi olduğu gibi sonuçlara rahatlıkla ulaşabiliriz.

Yunus’un dergâha dönerek himmeti talep etmesi üzerine Hacı Bektaş, onu “*Biz o kilidin anahtarını Tabduk Emre’ye verdik, varsın nasibini ondan alsın*” diyerek Tabduk Emre’ye gönderir. Böylece Yunus, rivayete göre kırk yıl sürecek manevi eğitimine burada başlar. Bu durum, şair adayının ehil bir hoca tarafından eğitim görmesi gerektiğini ortaya koyar. Üstelik bu talipliğin büyük bir teslimiyet ve sabırla yapılması gerekir. Zira hoca, talebesini zorlu imtihanlardan geçirecektir. Nitekim Yunus, dağdan odun getirme, dergâha sutaşıma gibi ilk bakışta nefes ağır gelebilecek işlerle imtihan olur. Burada “*eğri odun/düz odun*” meselesini da pekâlâ şair adayının kelimeler üzerinde tefekkür eğitimi olarak düşünmek mümkündür. Yine odun ve su getirme olayının şaire öğrettiği bir değer de topluma, insana hizmet etme düşüncesidir. Öyleyse, şair bir arı misali şiirini en ince dikkatlerle oluştururken söylediklerinin toplumda değer anlamında bir karşılığının oluşması gibi bir niyet de taşımaktadır.

Bir başka menkıbe isin meselenin farklı bir tarafına işaret eder. Buna göre; Tabduk Emre, bir gün yine onu bir imtihana tabi tutar ve ona bir kap içinde aşk şarabı sunarak, “*Yunus, bunu insan ayağı değmeyecek bir yere koy.*” der. Bunun üzerine Yunus Emre ne yapacağını düşünür. Günlerce dağarı taşarı her yeri dolaşır, fakat insan ayağı değmeyecek bir yer bulamaz. Sonunda tefekküre dalar ve Allah’tan kalbine bir doğuş lütuf etmesini diler. Biraz sonra bu niyaz karşılık bulur ve Yunus’un aklına böyle bir yerin kendi midesi olacağını düşünür. Dizi üzerine çöker, aşk şarabını içer ve içer içmez de mest olur, kendinden geçer. Sonunda ilhama kapılarak şiirler söylemeye başlar. Rivayet edilir ki onun şairliği böyle başlamıştır.

İşte bu menkıbe, bize şair olmanın olmazsa olmaz en temel şartının aşk olduğunu, aşka düşmeyenin asla şiir söyleyemeyeceğini yahut söylediklerinin şiir niteliği taşımayacağını gösterir. Zira; şiir, kelimelerden bir bina kurma sanatıdır ama bu kelimelerin ruhu, canı olmalıdır. Bunu sağlayacak ise aşktır. Kişi aşka düşmeden şair olamaz. Buna bağlı olarak düşünmemiz gereken “*Kilidin açılması*” menkıbesi de bunu teyit eder. Bu menkıbeye göre Yunus’un artık olgunlaştığını gören Tabduk Emre, bir meclis kurarak Yunus’tan şiir söylemesini ister. Ona göre Yunus’un “*kilidinin açılma*” vakti gelmiştir. Bu, şu anlama gelir: Yunus, bir rivayete göre derviş olmadan önce de şairdi. Dergâha girince şiir söylemeyi bıraktı. Çünkü şiirin iki önemli ilham kaynağı vardır. Biri nefsi ve şeytani ilham..Yani insanı gurura, kibre götüren şairlik hali.. Diğeri, gönlü saf hale getirerek Rabbani ilhamları alabilecek arınma sonucunda şiir söyleyebilmek.. Yunus’un Bu menkıbede bu durum var. Kilidin açılması sembolü, Yunus’un bu meseleye ehliyet kesbeder hale gelmesinin ifadesidir.

Yunus bir başka menkıbede çiçeklerle, yılanlarla, taşlarla... konuşur. Bu da şiir-tabiat münasebetini ortaya koyar. Zira kâinat, kitab-ı ilahidir. Orada her varlık birer ayet hükmündedir. Bu ayetleri okumak, onlar üzerinde tefekkür etmek, şairlik yolunun geçilmesi gereken duraklarından. Çünkü şiir, bir keşif hadisesidir aynı zamanda. Tabiatın gizli dilini keşfetmek, çiçeğin, ağacın, suyun, bulutun sembolik gerçekliklerine takılıp kalmadan asıl gerçekliklerine nüfuz etmek gerekir. Bu da varlıklara ibret ve hikmet gözüyle bakmayı gerekli kılar. Zahire takılıp kalan göz, sadece beden gözüdür. Öyleyse şair, can gözü, can kulağı açık olan kimsedir ki bize ebedi hakikatın sırrını fısıldasın ve cümle yaratılmışların kendi dilleriyle yaptığı tesbihatın benzerini kelimelerle yapsın.

Bir başka menkıbede ise Tabduk Emre, Yunus'u bir kazana koyarak kaynatır ve sonunda “*sen hâlâ dünya kokuyorsun*” der. Yunus, bunun üzerine dergâhtan gizlice ayrılarak gurbete çıkar. Böylece hem dervişliğinin hem de şairliğinin gurbet ve seyahat durakları başlar. Bu da bize şairin hem içinde hem de dışında seyahatler yapmasını, özeleştiriyi, halveti, uzleti yaşaması gerektiğini ortaya koyar. Demek ki şair, dış âlemden aldıklarını iç âleminde olgunlaştıracak, şiiri önce içinde yazacak, sonra kelimelere dökecektir. Bu yüzden eskiler şiir yazmak yerine şiir söylemek tabirini kullanırlardı. Biz de buradan hareketle şiirin yazılan değil söylenen olması gerektiğini düşünebiliriz. Bu da bize şiirin öncelikle ilham işi olduğunu, ilham olmadan, iç dünyadaki oluşum gerçekleşmeden sadece kelimeler üzerinde oynanarak şiir yazılamayacağını gösterir.

Bu menkıbenin bize öğrettiği bir ders de şairin sürekli arayış içinde olmasıdır. Zira arayıcılık, hem içerikte, hem anlatımda alışılmış ve basmakalıp olandan uzaklaşmak durumunu ifade eder. Böylece şair, bulunduğu noktadan biraz daha ileriye giderek sınırları zorlar ve hep yeni kalmanın sırnı keşfeder.

“*Hırka ile Kûlah*” menkıbesi, Yunus’un dervişlik tutumuyla ilgili bilgi verdiği kadar şairlik tutumuyla ilgili de bilgi vermektedir. Ona göre dervişlik gibi şairlik de “*şekli*” bir tutum değildir. Nasıl derviş kıyafeti kişiyi tek başına şair yapmazsa vezin, kafiyeye gibi dış unsurlar da tek başına bir metni şiir yapmaz. Dervişlik gibi şairlik de kalbi bir olaydır. Eğer kişi gönül olarak derviş ise onun giydiği kılık kıyafetin de bir önemi yoktur. Bunun gibi, söylenenler iç dünyadan şiir olarak doğmuşlarsa onun vezninin, kafiyesinin önemi yoktur.

“*Dervişlerin duası*” menkıbesi ise şairin gurura düşmemek için kendi şairlik hali üzerinde bir farkında olamayışlık” durumunda olması gerektiğini ortaya koyar. Şairin yolundaki en büyük düşmanı gururdur. Bu yüzden Yunus şair olacaksa “*Yunus-u bî-çare*” olmak durumundadır. Bu da bize şair ahlakı konusunda önemli dersler veren bir menkıbedir. Tevazu, samimiyet, iyi niyet, sadece işine odaklanma, kınayanın kınamasına, övenin övgüsüne aldırmandan yolda yürümek, şairliği tabii hayatının ve şahsiyetinin bir parçası yapmak... gibi niteliklerle donanmak şair olmanın başka şartları olarak karşımıza çıkar.

Mevlevi kaynaklarında anlatılan iki menkıbede Yunus’un şiir estetiği konusunda bize farklı bakış açıları sunar. Bunların ilkinde Yunus Emre, Mevlâna’nın türbesinin inşaatında taş taşıyan biri olarak karşımıza çıkar. Yunus, eline aldığı her taşı “*Ya Hak*” diyerek duvara koyar. Burada duvarı mısra oluşturma, taşı da kelimeler olarak düşündüğümüzde şairin şiirinin kurarken Rabbanî ilhamlarla kurmasını, nefsi ve şeytani olandan şirini uzak tutması gerektiğini anlarız.

Yine, “*Mesnevi’yi uzun yazmak*” tan bahseden menkıbeden de Yunus’un dili ve üslubu hakkında sonuçlar çıkarabiliriz. Buna göre Yunus’un şiirinin en temel vasıflarından biri de sadelik, yalınlık ve sehl-i mümteni söyleyişlerdir. Şiirde söz israfı asla olmamalıdır. Buradan şiir dilinde Türkçe’yi, halkın dilini tercih etmek gibi bir sonuç da çıkarmamız elbette mümkündür.

“*Odun ve Altın*” menkıbesinde ise Yunus, odunu altın yapacak bir manevî güç ve zenginliğe ulaşır ama ona itibar etmez. Bunlar dünyadır, dünyalıktır. Hiçbir işe yaramaz. Yine taşın taş, ağacın ağaç olması hoştur, der. Menkıbenin devamında bu sözün ardından derhal o altın olan taşlar, ağaçlar evvelki hallerine geri dönerler. Menkıbenin bize öğrettiği ders ise şairin şiiri vasıtasıyla ulaştığı şan, şöhret ve itibara “*itibar etmemesi*”dir. Daha da önemlisi Yunus’un şiiri bir kulluk şuuru içinde algılamasıdır. Kulluk ise, sadece yapılması gerekenin yapılması bunun neticesinde kullardan bir şey beklenmemesidir. Zira alkış, beğeni şairi tevazudan uzaklaştırıp gurura düşürebilir. Bu yüzden Yunus, altına yani dünyevi olana itibar etmemiş ve terk etmiştir.

“*Molla Kasım*” menkıbesi ise her bakımdan ilginç bir menkıbedir. Bu menkıbede Molla Kasım, hikmet ve aşk bakışından yoksun bir zahit kimliğiyle Yunus’un şiirlerini zahirine göre tasnif eder. Uygun bulmadıklarını yarıp bir kısmını yakar bir kısmını da nehre atar. Menkıbenin bize verdiği ilk ders, şairin bir özdenetim/özeleştirme anlayışıyla hareket etmesi gerektiğidir. Buna göre, her şairin içinde bir Molla Kasım’ı olmalı ve şiirini kıyasıya eleştirmelidir. Menkıbe bize aynı zamanda şairin şiiri ortaya çıktıktan sonra da başkaları tarafından kıyasıya eleştirilebileceğini ve şairin buna hazırlıklı olmasını, bunları yadırgamaması gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Menkıbelerden hareketle şiir sanatı konusunda buraya kadar yaptığımız yorumlar elbette kişisel algımızı bir sonucudur. Fakat şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Yunus’un şiirinde bizim bu yorumlarımızı destekleyen bir hayli mısra vardır. Dikkat çekmek istediğimiz husus, bir estetik anlayışı temellendirmek, kuramsallaştırmak istiyorsak bu menkıbelerin bize bir hayli imkân sunduğunu ortaya koymaktır. Buna göre Yunus’un estetik anlayışını şu şekilde özetleyebiliriz: Şairlik, bir seçimdir. Şiir, öncelikle kelimeler üzerine kurulu bir sanattır. Şair, bir ödev ve sorumluluk içinde şiirler yazmalıdır fakat fikrini anlatırken sanatın kurallarını göz ardı etmemelidir. Şiir, kısa ve yalın anlatımı gerekli kılar. Şair, söz israfından kaçınmalıdır. Şair, kendi kendinin denetleyicisi olmalıdır. Daha sonra da okuyucudan gelecek eleştirileri normal karşılamalıdır. Şiiri şiir yapan şekli özellikleri değil manası ve ruhudur. Şair, sürekli arayıcılık içinde olmalıdır. Yeni söylemek, özgün anlatım şairliğin en temel şartıdır. Mesele şiir yazmakla bitmez. Şair, aynı zamanda şairlik ahlakına da sahip olmalıdır. Bu ahlakın en temel vasfı ise tevazu, sabır, aşk, kendini bilmedir.

EYLÜL DÜŞÜNCELERİ**Mehmet AVŞAR**

Nice asırlar var başka sanırdım,
Gözümdü sakındım sırtımdan vurdu.
Hakikat mi suçlu? Tarih mi yalan?
Cellâtlar başımda sehpalar kurdu.
Maskeli yüzlerde gel gerçek ara,
Her arayış ruhta başka bir yara.

Değişmiş değerler bir garip olmuş,
Sarraf çarşısında gübre pazarı,
Her bağ İrem bağı, her yolcu Karun,
Kim dinler, düşünür köhne mezarı?
İlahi ölçüler raflarda dursun,
Ferman kul yapısı, şahlar buyursun.

Neron 'la yarışta yıldız uşaklar,
Hizmet de cinnet de aynı kantarda.
Hak, hukuk çöllerde düştü düşecek,
Akbabalar kanat çırpıp yukarda,
Zulüm gönüllerde eriyen kardır,
Zalime yeryüzü hücre kadardır.

Bir günde kaç defa battı bu güneş,
Her saat rüzgârda başka kokular.
Bozkır taktığında yükselirdi ay,
Hep uykuda şafak, hasretim uzar.
Yüreğimde ümit yüklü yokuşlar,
Gözlerim ufukta dönmüyor kuşlar.

Kuzeyli rüzgârlar, buz tuttu beynim,
Samla akşam-sabah gözümde pınar.
Bozkırda tomurcuk açmayagörsün,
Budandır dalları, ciğerim yanar.
Soldu ak güllerim, uçtu nice can,
Canlar sağ oldukça vatana kurban.

KIRŞEHİR TÜRKÜSÜ**Mehmet Fatih KÖKSAL**

İkizarası'ndan, Kılıçözü'nden
Salına salına gel yârim gayrı
Hicap perdesini kaldır yüzünden
Salına salına gel yârim gayrı

Dilim yay olsun da, dişlerin keman
Bak ömür bitiyor, geçiyor zaman
Şurası Kırşehir, şurası Kaman
Salına salına gel yârim gayrı

Bu sevda denilen yaman şey imiş
Hasretlik çıraymış, sevda mey imiş
Saatler gün olur, günler ay imiş
Salına salına gel yârim gayrı

Her sözün kabulüm, başım üstüne
And olsun ekmeğim, aşım üstüne
Ko düşün zülfünü döşüm üstüne
Salına salına gel yârim gayrı

SEYRANİ

Yazı yaz bilenler yazı yaz anlar
Dolaşıp geliyor yazı yazanlar
Yirmi dokuz harften yazı yazanlar
Çatar imlasını hecelendirir

Yâr beni haneye bir kez okursa
Gam değil sineme bir ok dokunsa
Bir talip dersini yanlış okursa
Tekrar hocasından hecelendirir

Seyrani kaynıyor kalpte kazanlar
Elfazı olmayan kazı koz anlar
Ölmedik adama mezar kazanlar
Diker iki taşı hecelendirir

MUHAMMES**Mehmet GÖZÜKARA**

Kim düşse dünya peşine derdi onun malı olur
Allah velî kulum dese bastığı yer halı olur
Âşıklık zor zanaattır meyl edenler deli olur
Gama gark olan garibin gözyaşları seli olur
Bülbül sade güle talip, gülün diken dalı olur
Göz gönülün kapısıdır, muhabbetli yolu olur
Cananına can verenin o mecliste dili olur
Kışın koynunda saklanan, yaz baharın gülü olur
Sanma arı bir sinektir, her çiçekten balı olur
Hikmet-i Huda'nın sırrı petekle kovanda yatar

Dünya ahretin tarlası, gün gelince biçeceksin
Sana uyan yol-yordamı akıl ile seçeceksin
Kılıç ağzı köprüleri marifetle geçeceksin
Akıbetten kaçan olmaz, ecel şerbet içeceksin
Melek kanadın çalınca maldan mülkten geçeceksin
Unutup evlad-ıyalı hesap günü kaçacaksın
Gül-ü rana isen eğer has bahçede açacaksın
Tiftiklenip yere düşsen misk-i amber saçacaksın
Kesme kaya hisar olsan taş düştükçe uçacaksın
Çekilince can bedenden kara yere ten de yatar

Şairlik dalgalı umman, dalanlara selam olsun
Söz harmanda savrulurken kalanlara selam olsun
İlim mü'minin yitiği bulanlara selam olsun
Dost bilerek kapımızı çalanlara selam olsun
Pir Sultan dost bulamadı bulanlara selam olsun
Ölüm haktır miras helal, alanlara selam olsun
Gözükara'm göçmüş diye gelenlere selam olsun
Bir namazı dört tekbirle kılanlara selam olsun
Arkamızdan bir Fatiha salanlara selam olsun
Kurtuluşun vesikası çaldığın davanda yatar

HÜZÜN GÜNCEİ/GAZEL**Durmuş KAYA**

Sevdâ deminin bendesidir bende bu hicrân,
Bülbül sesidir, gam sesidir bende bu hicrân!

Her sevgilinin hasreti zindanlara eştir,
Kalb örtüsüdür, can süsüdür bende bu hicrân!

Gökler yanıyor, gözlerinin rengine düşmüş,
Bir kutlu yolun bengisidir bende bu hicrân!

Rabbim sana gülsün diye al gülleri vermiş,
Kan türküsünün simgesidir bende bu hicrân!

Gönlümde açan nazlı çiçek kanla ateşmiş,
Bin dertle ömür dinmesidir bende bu hicrân!

Mecnunlara, Leylâlara sorsan, diyecekler:
-Çöllerde hüznün güncesidir bende bu hicrân!

Her rengini aldım da senin göğsüme sardım,
Ben maşukunun gör nesidir bende bu hicrân!

"Gel sevdiceğin burda!" desen, Mars'a çıkardım,
Özlemle yanıp sönmesidir bende bu hicrân!

Dünya bu, durak bildiğimiz, belki- Sırat'tır,
Bağlarda gazel handesidir bende bu hicrân!

Bir gün gideriz, bindiğimiz tahta bir attır,
Bir nazlı yârin gamzesidir bende bu hicran!

GAMLA ISLANIRIM**Halil GÜRKAN**

Kırlangıç kanadından umutlarım süzülür,
Hayallerim hapsolür uyandığım rüyada.
Azade bir yüređe yitik sevda üzülür,
Uyuklar dağ lalesi yosunlu bir kayada.
Ürperir, yalnızlığım gamla ıslanırım ben,
Çaresiz boyun büker, sabra yaslanırım ben.

Zaman bir keskin bıçak, senelerimi keser,
Bir aynanın sihridir gözlerime dokunan.
Rüzgâr yerine serde yorgun anılar eser,
Gözlerimin sihridir sözlerime dokunan.
Çaresiz boyun büker, sabra yaslanırım ben.
Yanağımdan süzülen yaşla beslenirim ben.

Sarmalar gündüzümü gecenin kanatları,
Ateş denizlerinde yüzerim şaşkın şaşkın.
Güneşi serinletir yücenin kanatları,
Bilinmez diyarlarda gezerim şaşkın şaşkın.
Yanağımdan süzülen yaşla beslenirim ben.
Sessizliđimi bozar arza seslenirim ben.

Vakitsiz inen her gece hüznünlere azıktır,
Karanlık, filizlenen umutları kurutur.
Yaşanmadan tükenen sevdalara yazıktır,
Ađaran her yeni tan sabahları avutur.
Sessizliđimi bozar arza seslenirim ben.
Sađanaklar altında dertle süslenirim ben.

Sokak lambası gibi sarılırım boşluğa,
Düşünceler beynimi kurcalar didik didik.
İçip dert kadehinden sığınıp sarhoşluğa,
Can özümde kendimi kaybederim şimdilik.
Sađanaklar altında dertle süslenirim ben.
Ürperir yalnızlığım, gamla ıslanırım ben

ÇENENDE BEN OLAYDIM**Cevat AKKANAT**

Çenendeki ben olsam
Siyah lale elinde
Dudağında tebessüm
Öpüp seni dirilsem

Bet ve beniz kararmış
Döndür beni elinde
Tül den kanat olmuşum
Kanatlarım ağarmış...

Ah kanadım kanadım
Kanlı sular ağladım
Sevdiceğim Beykoz'da
Çenende ben olaydım

VEFASIZ**Ali PARLAK**

Ne bilsin vefayı, vefasızlar oyy!
Vefasız elinde, vefa sızlar oyy!..

Zevküsefa içre bitirdin ömrü,
Ömrünce zevk ile güldün vefasız!
Almada cömerttin, vermede cimri!
Fakiri, yoksulu yoldun vefasız!

Sadakat yaralı vefa sürgünde!
Kilidin de paslı, gönül sürgün de.
Vefayı sefaya sattın zor günde,
Beni dertten derde saldın vefasız!

Bol keseden dağıtırdın himmeti,
Sen cennette ben geçirdim cinneti!
Gün ortası uyutup ta milleti,
Sırtarak zevke daldın vefasız!

Bir istesen, üç verirdim daha dün.
Güç istesen, güç verirdim daha dün.
Gel deyince, göç verirdim daha dün.
Yine yarı yolda kaldın vefasız!

Yıllardır bir kuru gülüşe açım,
Cefa çeke çeke ağardı saçım,
Vefasızdan vefa beklemek suçum,
Tütmeyen ocakta küldün vefasız!

Ferasetten firar etmiş gözlerin,
Zarafetten zarar etmiş gözlerin,
Karanlıkta karar etmiş gözlerin,
Demek sahte bir masaldın vefasız!

HECE ŞİİRİ ÖLDÜ MÜ, ÖLDÜRÜLDÜ MÜ?

Halit YILDIRIM

Giriş:

İnsanlık tarihi incelendiğinde edebî olarak ilk ürünlerin şiir formunda ortaya çıktığı görülür. İnsanoğlu, yazının olmadığı veya yazıyı bilmediği zamanlarda sözü saklama, nesilden nesile aktarma isteğine çare olarak ritmik tekrarların ve ahengin ezberlemeyi kolaylaştırdığını keşfetmiş ve bu ritmik tekrarlar ve ahenk, aynı zamanda müziğin sihirli dünyasının keşfine sebep olmuştur. Ritmik tekrarların ve ezginin ezberlemeyi kolaylaştırması ve gerektiğinde kolayca hatırlanmayı sağlaması gibi özelliklerin, sözün zamana karşı dayanıklı kılınmasını sağlaması nedeniyle müzikle şiir beraber kullanılmıştır. Tüm bu anlattıklarımıza bağlı olarak “şiir” evrensel olarak tercih edilen bir söz, duygu ve düşünce saklama ve iletme tekniği olmuştur.

Şiirin hafızada kolayca kalacak, ezberlenip gerektiğinde kolayca hatırlanarak kullanılacak olması zorunluluğu şiirde hece sayısının veya hecelerinin uzun ve kısa seslerle ölçülmesine, mısraların duraklara bölünmesine, dörtlük veya beyitler şeklinde oluşturulmasına, kafiye örgüsünün kullanılmasına ve redif gibi şekil özelliklerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Mısralardaki hece sayısının eşit olması esasına dayanan, kafiye, redif ve durak gibi yan unsurlarla birlikte oluşturulan hece vezni, yüzyıllardır kullandığımız bir ölçüdür.

Edebiyatımızda Hece

Türk edebiyatında da en öne çıkan tür hiç şüphesiz şiirdir. Şiirimiz binlerce yıllık geleneği içerisinde farklı formlarda, biçimlerde söylenmiş, yazılmış ve günümüze kadar gelmiştir. Geçmişte şiirin kafiye (uyak), vezin (ölçü), nazım biçimleri gibi biçimsel özelliklerden ayrı düşünülmeşişi şiirle nazımın eş anlamlı sayılmasına yol açmış, giderek şiir «mevzun ve mukaffa (ölçülü ve uyaklı) bir söz sanatı» olarak tanımlanmıştır.

Gelinen süreçte özellikle Tanzimat’la bu eski edebiyat anlayışı tartışılmıştır. Özellikle Recaizade Ekrem’in “Talim-i Edebiyat” kitabını yayınlamasından sonra Recaizade ile Muallim Naci arasında çıkan tartışmaları bu konuda yapılan en önemli tartışmalardır. Bu tartışmaların ana noktalarından birisini Recaizade Mahmud Ekrem’in “her vezinli ve kafiyeli sözün şiir olamayacağı gibi, her şiirin de vezinli ve kafiyeli olması gerekmediği” görüşü oluşturmuş ve bu görüş Türk şiirinde yeni bir çığır açmıştır. Bu görüşle hem gerçek şiirin ne olduğu veya olması gerektiği tartışılmış hem de serbest şiirin önu açılmıştır.

Recaizade Ekrem şiirde kafiye ile ilgili o güne kadar kabul edilmiş görüşün aksine kafiyenin göze değil, kulağa hitap etmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bu görüş onun ölümünden sonra, Servet-i Fünûn topluluğunun doğuşunu hazırlayacak yeni bir tartışmanın da başlangıcı oldu. Zira Recaizade Ekrem taraftarlarından Hasan Âsâf bir şiirinde “sin” ile yazılan “abes” ve “peltek se” ile yazılan “muktebes” kelimelerini birbiriyle kafiye yapmış ve bunun üzerine kafiyenin göz için mi, kulak için mi olduğu tartışması alevlenmiştir. Zira kafiye kelimelerin yazılışı dikkate alınarak yapıldığı için iki farklı harf birbiriyle kafiye yapılamazdı.

Bugün ise bir sınıflandırma yaptığımızda şiirimiz için vezinli ve vezinsiz olarak iki farklı biçim söz konusudur. Vezinli formlar da hece ve aruz şeklinde iki kısımdır. Vezinsiz şiirlere günümüzde serbest şiir denilmektedir.

Hece ve aruzun uzunluk ve kısalıkları temeline dayanan “aruz” ölçüsü, İslamiyet sonrası Türk edebiyatına Arap ve Fars edebiyatından girmiş bir form olarak özellikle divan edebiyatında zirveye çıkmış bir vezin biçimidir. 19. yüzyılın ilk yarısında ve özellikle Cumhuriyet sonrasında etkisini kaybeden aruz ölçüsü günümüzde bazı özel meraklıları tarafından hâlâ kullanılmaktadır.

Hece ölçüsü ise çok daha eski bir ölçüdür. Özellikle sözlü edebiyat ürünü olan şiirlerimizde akılda kolay kalması, nesilden nesile aktarılması ve saz ile beraber söylenmesine uygun bir form olduğu için geliştirilmiş ve günümüze kadar gelmiştir.

Hece şiiri; biçime, ritme ve ahenge önem veren bir yapıya sahiptir. Hece şiirinde ahenk, ölçü, durak, kafiye, aliterasyon, asonans ve ses tekrarları gibi bir dizi teknik yollarla mümkündür. Teknik bilgiler vasıta ile elde edilen vasat düzeyden daha üstün bir ahenk oluşturmak şairlik vasfının düzeyini belirleyen bir konu olarak belirlemeye başlar.

Aslında bu üç form, şiirde güzel ve estetik bir söyleyişe ulaşabilmekte kullandığımız birer formdur. Bunları şu daha iyi, bu kötü diye tasnif etmek akıl ve mantık dışıdır. İşin bir başka yönü de bu üç formu tanımadan, inceliklerini bilmeden ne şiir yazılabileceği, ne de gerçek şair olunacağı gerçeğidir. Hece şiiri binlerce yıllık bir geleneğin çağımıza gelmiş canlı bir hâlidir. Aruz ise 600 yıllık bir devrin paha biçilmez bir incisidir. Serbest şiir ise artık yeni anlayışın bir ürünüdür. Konumuz itibarıyla hece şiiri üzerinde duracağımızdan diğer türlerle ilgili yoruma gitmeyeceğiz.

Cumhuriyet Döneminde Hece

İslamiyet'in kabulü ile okumuş kesim, 11. yüzyıldan itibaren aruza yönelmeye başlamış ve 13. yüzyıldan itibaren de hece vezni bu kesim tarafından artık hiç kullanılmamışken halkımız tarafından yaşatılmış; aruz, aydınların; hece, halkımızın ölçüsü olarak varlığını sürdürmüştür. Bundan dolayı bu tarihlerde yaşayan aydın kesim hece vezni ile yazılan şiirleri köylü edebiyatı olarak görmüşler ve görmezlikten gelerek bir nevi küçümsemişlerdir. Bu sebeple divan geleneğinde hece vezni, şiirlerde kullanılmamıştır.

Hece ölçüsü Tanzimat ile Divan Edebiyatı'na dolayısıyla aruz veznine karşı olan kesimler tarafında gündeme getirilmiştir. Yeni bir edebiyat anlayışı oluşturmaya çalışan bu aydınlardan birisi olan Ziya Paşa ilk defa bu ölçüyü "Türkü" biçimindeki şiirinde kullanmıştır.

20. yüzyılın başlarında yaşadığımız savaşlar ve kayıplar aydınlarımız üzerinde etkili olan fikir akımlarını etkilemiş ve sonuçta Türkçülük düşüncesi daha belirgin olarak varlığını hissettirmiştir. Edebî ve siyasî fikirlerini bu anlayış etrafında şekillendiren bazı yazar ve şairlerimiz Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem önderliğinde 1911 yılında Selanik'te Genç Kalemler dergisi etrafında toplanmışlar ve dilde sadeleşme, aruz yerine hece veznini kullanma ve kendi insanımızın hayatını yansıtmak kısacası "millileşmek" düşüncesinin ana ekseninde yeni bir edebi akım oluşturmuşlar ve bu akıma "Millî Edebiyat" adı verilmiştir. Millî Edebiyat, 1923 yılında Cumhuriyet Dönem'ine kadar devam etmiş ve bu dönemden sonra da etkisini sürdürmüştür.

Aruz vezni yerine hece veznini kullanma davası ilkin Mehmet Emin'in 1897 Yunan savaşı dolayısıyla yayınladığı Türkçe Şiirler adlı kitabı vesilesiyle ortaya sürülmüş, Rıza Tevfik'in halk şiirleri yolundaki koşma ve nefesleriyle desteklenmiş ise de, uzun zaman istenilen atılım gerçekleşmemiştir. Ancak Birinci Dünya Savaşı içinde, özellikle 1917'de Servet-i Fünun dergisi tarafından "Şairler Derneği" adıyla toplanan Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Enis Behiç ve Halit Fahri'den müteşekkil şairlerimiz Ziya Gökalp'ın da etkisi ile İstanbul Türkçesi ve hece vezniyle şiir yazmaya başlamışlar ve edebiyatımızda Beş Hececiler olarak isim yapmışlardır.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında hecenin en güzel örnekleri veren Beş Hececiler'in dikkati çeken yanları, şiirlerinde Anadolu'ya yönelik olanlar başta olmak üzere, kahramanlık duygularını kamçılaman temalara yer vermeleridir. Beş Hececiler, ilk örneklerde heceyi köylü şiiri görünümünden kurtarmak maksatlı, heceli şiir uygulamalarına girdiler. Böylece, sevda, gurbet, hasret, ölüm, facia, yayla, dağ, at, kır sevgisi gibi kırsal kesime ait konuların yanında memleket, sanat, kültür, milliyetçilik, vatan, bayrak millet sevgisi gibi konular daha çok şehirli konularda hecenin konuları arasına girmiş oldu.

Necip Fazıl Kısakürek, Ali Mümtaz Arolat, Enis Behiç Koryürek, Ahmet Kutsi Tecer, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Behçet Necatigil, Cahit Sıtkı Tarancı o dönemlerin önemli hece şairlerindendir.

Necip Fazıl ve Cahit Sıtkı gibi heceye değişik söylemler ve teknikler kazandırma çabalarına kalkışan şairlerin de olduğu göz ardı edilmemelidir. Tarancı şiirlerinde hecenin bildik söyleminden farklı mısra ve kafiye ve durak dizinleri oluşturmuş, Necip Fazıl da şiire hem mistik bir hava vermiş hem de farklı şekiller denemiştir. Bu tutumlar, hecenin binlerce yıldır değişmeyen konularına ilave konular getirmesini sağlamakla beraber; binlerce yıldır alışılmış söylem ve teknik tarzların bir yenileşme sağlayamadığı için alternatif şiir arayışlarının oluşumuna engel olamamış ve II. Yeni Şiir hareketlerinin doğmasına da bir ölçüde sebep olmuştur.

Hece Şiirinin Sorunları

Hece şiirine yapılan eleştirilerin bir kısmı şu şekilde...

Hece vezni şairi kısıtlıyor. Ölçü, durak, kafiye gibi kalıpların içinde şairin kendini tam olarak ifade etmesi imkânsızdır. Şair, özgür olmalıdır.

Hece ile söylenecek her şey söylenmiştir, zamanımızda hece ile şiir yazmak, geçmişte yazılanları tekrar etmekten ibarettir.

İmge, şiire kalite ve derinlik katıyor. Hece şiiri, imge kullanımına müsait değildir.

Hece şiiri demodedir. Çağdaş şiir anlayışına uygun değildir. Serbest şiir, daha çağdaştır.

Hece şiiri artık ölmüştür.

Bu eleştiri ve itirazları uzatmak mümkündür. Bu itirazlar ve hücumların ana başlıkları hece şiirinin sorunlarını oluşturmakta... Birçoğu haksız ve mesnetsiz olan bu itirazlara sebebiyet veren hususları ve bunlara karşı savunmalarımızı ana başlıklar halinde açıklamaya çalışacağız.

Sınıflandırma Sorunu: Edebiyat dönemlerini, akımlarını inceleyen edebiyat bilimcileri hece şiirini hep Halk Edebiyatı'nın bir parçası ve ana ögesi olarak göstermişlerdir. Hatta hece şairlerini hep Halk Edebiyatı içerisinde değerlendirmişlerdir. Oysa Halk Edebiyatı kavramı Fuat Köprülü tarafından ortaya atılmış ve Divan Edebiyatı'nın karşılığı olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet sonrasında Divan Edebiyatı tamamen yerini yeni edebi anlayışa terk etmiş, günümüzde ise geçmişte olduğu gibi bir havas edebiyatı oluşmadığı için Cumhuriyet sonrasında bu ismin kullanılması da kanımızca yanlış bir sınıflandırmadır.

Halkı ve onun değerlerini hor gören bir zihniyetin mümessilleri köşe başlarını tutunca bu sığ ve anlamsız görüşlerini bir kural gibi insanımıza dayatmaya çalışmışlardır. Bunun sonucu her hece şairi Halk Edebiyatı içerisinde değerlendirilmesi bu tarzın dışlanmasını, hor görülmesini, küçük görülmesini de beraberinde getirmiştir

Bu cepheden bakıldığında hece şiir, her dönemde olduğu gibi günümüzde de horlanmış, basit ve köylü görülmüştür. Oysa geçmişte tekke şiiri örneklerinde hem aruz hem de hece beraber kullanılmıştır. Bugün en doğru tanımlama bu tarza HECE ŞİİRİ ve bu tarzı kullanan şairlere HECE ŞAİRİ şeklinde isimlendirilmesi olmalıdır. Bugün Halk Edebiyatı karşılığı olarak hece şiiri ile üretilen Âşık (Ozan) Şiiri kullanılmalıdır ki bu tür de yabana atılacak, dudak bükülecek bir tür değil aksine içinde inciler saklı bir deryadır.

Prof. Dr. Şükrü Elçin “halk” teriminin bir dönem batı edebiyatı tesirinde kalmış fikir ve edebiyat adamları tarafından sun’i olarak ortaya sürüldüğünü söylemektedir. Bu da bizim tezimizi desteklemektedir.

Hece Şairlerinin Kendini Yeterince Geliştirememeleri Sorunu: Bugünkü Türk şiirinin en büyük sorunu kaliteli şiirlerin oluşturulamamasıdır. Şiir sadece iç dünyamızda oluşan duygularımızı ifade etmenin aracı değildir. Ben yazdım, ben söyledim, oldu diyemeyiz. Şiir ciddi bilgi ve kültür birikimi ister. Çok büyük bir şiir mirasına sahip olmamıza rağmen şairlerimiz okuma ve araştırma alışkanlıklarına sahip olmadıklarından bu birikimden yeteri kadar istifade etmemekteler.

Bunun doğal sonucu olarak da ufkunu açamayan ve kendini aşamayan birçok şair kendi kabuğu içinde, sürekli kendi kendini tekrar ederek bir kısır döngü içinde savrulup gitmektedir. Bu durum ise ne şairimize ne de edebiyatımıza en ufak bir fayda sağlamaktadır.

Hâlbuki şair, geleneği tanımalı, onu her yönüyle bilmeli; ondan teknik olarak yararlanmalıdır. Zira okumadan, gözlem yapmadan, araştırmadan ve şiir tekniklerini bilmeden şair olunmaz. Bu teknikleri bilmeyen, gelenekten habersiz, estetik hiçbir kaygısı olmayan, dilimizin imkânlarından bihaber olan şairler gerçek şair değil eskilerin deyişiyle müteşair denilir.

Şairlerimizin bir kısmı da gerçekten okumakta, araştırmakta ve geleneği iyi bilmektedirler. Ancak bunların da en büyük handikabı okudukları şairlerin aşırı bir şekilde etkisi altında kalmalarıdır. Bu şairlerimiz maalesef “etkilenme ile taklit etmeyi” birbirine karıştırmaktalar ve kendi üsluplarını ortaya koyamadıklarından özgün eserler üretememekteler.

Hece Şiirinin Sadece Kafiye ve Ölçüden İbaret Sanılması: Hece şiiri sadece parmak hesabıyla hece sayılarını tutturmak demek değildir. Birçok hece şairi şiirin sadece vezin ve kafiyeden oluştuğunu zannetmekte ve şiiri adeta formülize ederek manevi ikliminden çıkarıp matematik bir âleme sürüklenemekteler. Her kafiyeli ve vezinli söz şiir değildir.

Şiiri kafiyeye kurban eden şairlerin şiirlerine baktığımızda her mısra farklı bir şeyi anlatmakta, bir anlam bütünlüğü, bir anlam derinliği bulunmamakta... Dolayısıyla bu tip şiire şiir, yazana şair demek oldukça zordur.

Kuralların Şairi Sınırladığı Düşüncesi: Hece şiirinin unsurları şairleri kısıtlıyor eleştirisi belki de en çok gündeme gelen bir eleştiri... Bu eleştiri geçmişte aruz için de söylendi... “Kurallar, insanı kısıtlıyor. Belirli kalıpların içinde kişinin kendini tam olarak ifade etmesi imkânsızdır” gibi bahanelerin arkasına sığınmak yersizdir. Eğer şiirde kurallar şairleri sınırlasaydı binlerce yıldır şiir varlığını sürdüremezdi. Bugün isimlerini iftiharla yâd ettiğimiz şairlerimiz olmazdı.

Şiir herkesin yapacağı, yazacağı basit bir iş değildir. Uсталık o “kısıtlacı” denilen sınırlar içerisinde bir şeyler söylemektir. Şiir bir düz yazı değildir ki virgülü bol tarif cümleleri gibi her şeyi anlatsın. Şiir dili zaten bir üst dildir. Bu dil, kısa ve özür. İçinde ise âlemler saklar. Siz “lambada titreyen alev üşüyor” mısraının anlamını düşündünüz mü? Bu mısradaki hangi kısıtlamadan söz edebilirsiniz? Oysa $6(3+3)+5=11$ hece ölçüsü, durağı, kafiyesi, redifi ve anlam yüküyle ustaca yazılmış bir mısra karşınızda duruyor. Bunun gibi binlerce mısra örnek verilebilir.

Hece Şiiri Öldü Vehmi: Gelelim “hece öldü” sözüne... Bizde bir hastalık oldu bu söz. Falan sanatçı öldü artık derler adam yeni bir eser koyar ortaya bu kez başlanır meth-ü senaya. Hece ölmemiştir. Ama hece şiirinin ustaları her fani gibi ölmektedir. Bugün günümüzde hece ile yazan ve çok başarılı eser veren birçok şairimiz vardır. Bu şairlerimizin sesini duymuyorsak, eserlerini görmüyorsak o zaman ölen hece şiiri midir yoksa bizim kulağımız, gözümüz veya hassasiyetlerimiz midir onu sormamız lazım kendimize...

“Hece ile söylenecek her şey söylenmiştir, zamanımızda hece ile şiir yazmak olanları tekrar etmekten ibarettir” gibi bir yakıştırma da asılsızdır ve sadece kuru bir zandan ibarettir. Ne insanoğlunun sonu gelmiştir, ne de söz bitmiştir. İnsanlık devam ettiği müddetçe söz de bitmeyecek şiir de son bulmayacaktır. Serbest tarz yazanlar sürekli yeni ve hiç söylenilmedik şeyler mi söylüyorlar? Heceye göre devede kulak sayılmayacak kısalıktaki geçmişlerinden günümüze hiç mi tekrar yok? Hemen hepsi aynı konular, benzeri ifadelerle dolu. Bunun neden farkına varılmıyor?

Bir şey önceden söylenmiş olabilir, bu gayet normaldir. Mühim olan aynı şey bile olsa farklı şekilde söylemektir. Bu serbestle nasıl mümkünse hece ile de mümkündür. Şairlik beceri ve kabiliyeti de budur. Eğer söylenecek söz kalmadıysa bu sadece hece için değil tüm türler içinde geçerli olmalıdır. Serbest tarz yazanlar sürekli yeni ve hiç söylenilmedik şeyler mi söylüyorlar, hiç mi tekrara düşmeyecekler?

Hece şiirinde yapılacak şeyler henüz bitmemiştir. Hecenin asli unsurlarına takılıp kalmak hiç de doğru bir yaklaşım değildir. Hece şiiri sadece mısra sonundaki kafiye olan kelime kökü ile sınırlı değildir. “Lambada titreyen alev üşüyor” mısrasında kafiye dairesinde incelenecek kelime “üşümek” kelimesidir. Arkada kalan kelimeler ve oluşturduğu anlamı görmezden gelmek üzümün çöpüne, armudun sapına takılıp kalmaktan öte bir gayret değildir.

Hece şiiri diğer şiir türlerinde olduğu gibi kelimelerle şekillenir. Günlük kullandığımız kelime sayısı yani kelime dağarcığı kısıtlı bir insan elbette şiirini de kısırlaştırmış olur. Şiire alınan yeni kelimeler yeni kafiyeleri de beraberinde getirecektir.

Farklı Söylem ve İmge Meselesi: Şiirde söylenmeyi söylemek önemlidir ve bu durum onun sanat değerini yükseltir. Ancak bu ifade; sadece farklı olmak adına anlamsız, saçma sapan şeylerin söylenmesi anlamına gelmez. Bu tür söylemler, yazılan şiiri ancak saçmalığıyla farklı kılar ve özgün olmak yerine gülünç hale düşülmesine sebep olur.

Şiir ne tek başına aklın ne de gönlün işidir. Şiirde ortak bir çalışma vardır. Buna bilgi, sezgi, teknik ve gönlün müşterek çalışması diyebiliriz. Şiiri tek başına ne biçimin ne imgenin ne de sesin esareti altına almak doğru değildir. Yalnız bunları, şiirin yapı taşları olarak düşünmeliyiz ve her birinin yüzde olarak şiire katkısının konuşulabilir, tartışılabilir olduğunu da unutmamalıyız.

İmge kavramının, yeni bir şeymiş gibi ön plana çıkışı, 1950’den sonra, “İkinci Yeni” şairleriyle birlikte olur. İkinci Yeni bir anlamda, Haşim’in tesirindedir; Haşim ise, özelde Şeyh Galip ve sembolizmin, genelde ise divan şiirinin tesirindedir. Hatta İkinci Yeni mensuplarına gizli divan şiiri sempatanlarıdır diye boşuna dememişler. Zira bugün imge diye tutturulan şey yeni bir icat değildir. Divan şiirinde kullanılan mazmunlar da bir nevi çağının imgeli söyleyişleridir desek sanırım yanılmış olmayız. Sırf imge bulacağım diye şiirin anlamı katledilmemelidir. Elbette şiirde imge önemlidir. Orijinal ama anlamlı olmalıdır.

Çarpık Çağdaş, Modern ve Çağ Dışı Anlayışı: Çağdaş ve çağ dışı anlayışı sadece ideolojik bir bakıştan başka bir şey değildir. Sınırsız özgürlükler, estetik değerleri yok saymak gibi sarhoşluklar, halkın değerlerini ve üretimlerini hor ve küçük görenler, başıboşluğu arzu eden yaklaşımlar aslında çağ dışı yaklaşımlardır.

Bugün daha da revaç bulan serbest şiir de maalesef yanlış anlaşılmalı, şiirle nesir birbirine karıştırılmıştır. Serbest şiiri saçmalama bahçesi olarak kabul edenler aslında hem serbest şiiri hem de genel anlamda şiiri tüketmekte olduklarının farkında değillerdir. Bir kompozisyona bağlı kalmadan gelişigüzel oluşturulan serbest şiirlerin daha doğrusu düz yazıların etkili okunması da onlara şiir hüviyeti kazandırmaya yetmemektedir. Bu da gösteriyor ki hece öldü veya ölüyor diyenler aslında ehil olmayan ellerde şiirin can çektiğini görmelidirler.

İdeolojik Kamplaşma: Edebiyatımız siyasi kuşatma altındadır. Her siyasi grubun bir dergisi, her derginin bu görüş etrafında şair ve yazarı bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak kendi kendilerini besleyip büyüten, birbirini yücelten bir atmosfer oluşmuştur. Bu çevreler kendi dışındakileri ısrarla görmemeyi adet edinmişler, inkâr edemeyecek durumda ön plana çıkmış şair ve yazarlara da bu at gözlüğü ile bakarak önemsizleştirme ve küçültme derdine düşmüşlerdir. Bu durum ise birçok müteşair ve yetkisiz yazarın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunların etkisinde kalan veya devamı durumunda olan yayınevleri de güzel ve estetik eserleri basmak yerine yandaşların eserlerini çoğaltmakta ve edebiyatımıza hizmet etmek yerine ihanet etmektedirler.

Şiir Eleştirilenliği Eksikliği: Edebiyatımızdaki yetkin şiir eleştirmeni eksikliği de ayrı bir sorundur. Siyasi kamplaşmanın oluşturduğu yalancı atmosferde hayat bulmaya çalışan bu kişiler de gayriyi zem, yandaşı da göklere çıkarmayı eleştirilenlik olarak görmektedirler. Tarafsız olanlar ise kendilerine bu yalancı dünyada yer bulamadıkları için kaybolup gitmektedirler.

Sonuç:

Şüphesiz hece ölçüsünün bildiğimiz, alıştığımız tarzının devamı, devam ettirilebilmesi kültürümüzün ve geleneksel yapımızın sürdürülmesi açısından çok mühim bir hadisedir. Hatta hecenin tamamen terk edilmesi kültürümüz açısından son derece tehlikeli sona yaklaştığımızın en önemli işareti olacaktır. Fakat hecenin ana kurallarını koruyarak hecenin gelişmesine katkıda bulunan her gelişmeye hecenin bekâsını sağlamaya yönelik oldukça mühim çabalar olarak bakmayı da asla ihmal edemeyiz.

Hece öldü gibi sözleri bu anlattığımız çerçevede değerlendirdiğimizde aslında ölmediğini görmekteyiz. Ama heceyi öldürmeye kalkanlar başta hece şairi olduğunu zanneden, şiiri bilmeyen müteşairler ve gözlerine at gözlüğü takarak kendi ideolojilerinin ve şiir anlayışının dışında hiçbir şeyi kabul etmeyen ön yargılı sözüm ona sanatçılardır.

Unutulmamalıdır ki; söz ölürse şiir de ölür. Şiir ölürse hece de kalmaz, aruz da, serbest de...

ÇÖZEMEDİM İNSANI**Yusuf DURSUN**

Altımıza döşek gibi serilen
Arzı gezdim, gezemedim insanı.
Üstümüze yorgan gibi gerilen
Göğü çözdüm, çözemedim insanı.

Yıldızla oynadım, güneşle coştum,
Bir bulut üstünde denizler aştım,
Kafdağı'nın doruğuna ulaştım,
Masal yazdım, yazamadım insanı.

Toprağın özünde cevheri duydum,
Altın'ı gizleyen örtüyü soydum,
Taşını, kumunu bir yana koydum,
Suyu süzdüm, süzemedim insanı.

Dikenler içinde güller bitiren,
Bir tohumdan bince başak yetiren,
Gönlümüzü yücelere götüren
Aşkı sezdim sezemedim insanı.

Dağlardan ses aldım sevda çağrım,
Bir gül derman oldu gönül ağrım.
“Hu” diyerek vurup kendi bağrım,
Taşı ezdim ezemedim insanı.

Başı yerde gerek yetişmiş ekin,
Bize göre değil düşmanlık ve kin.
Hoş gördüm âlemi, Yaradan için,
Nefsi çizdim, çizemedim insanı..

ASILDIM KENDİME**Fatma ARAS**

Çocukluğum masalarda inliyor
Toplayıp günleri yanayım kime
Issızlık kanımda nabız dinliyor
Şehirler kilitli döneyim kime

Sokaklar sesimi duymadan daha
Gecenin cebinde gündüzler paha
Ellerim yetişmez göğü perdaha
Üşürken duvarlar sineyim kime

Yokluğu çökerken her an gözüme
Deniz taşar tuz bırakır yüzüme
Gece şahit yastığımda sızıma
Aynada cesedi sunayım kime

Bulutlu günlerin ölçüsü kaçmış
Yarılmış gökyüzü ağzını açmış
Gibi bir karanlık ışığı içmiş
Odamda bir boran donayım kime

Göçebe geziyor mülteci yanım
Çağlayan sellere karışmaz kanım
Sarılsa gök kuşak acıtır canım
Yüreğim boş beşik anayım kime

Aras'ım içimde anılar yara
Uzayan yaslarım açtırmaz kara
Asıldım kendimde söyleyin yâr'a
Tabakta karılmış kınayım kime

GECE DÜŞÜNCELERİ**İbrahim SAĞIR**

Bir esrik güvercinin tutunup kanadına,
Hayalimi duygular ülkesine dönderdim.
Bir yolculuk başladı Kafdağı'nın ardına,
Her menzilde gölgemi post diye yere serdim.

Karanlığın hükmüne ram olurken bu âlem,
Her gece rüzgâr tarar mor dağların saçını.
Ben şiirler yazarım elimde kâğıt kalem,
Kutsarım pervasızca şairliğin tacını.

Kavrulur fikirlerim aklın kızgın sacında
Adresini kaybetmiş bir garip divaneyim.
Umarsız emellerin amansız kıskacında,
Bir fakir derviş gibi kendime bigâneyim.

Mehtabın ışıkları süzülürken sulara,
Benimse başım döner garip bir haz içinde,
Müjdeli haberler var başıma yağan karda,
Dalgalanır saçlarım beyaz beyaz içinde.

Gecenin bir vaktinde rüzgârın savurduğu,
Bir çiçeğin kokusu düşer avuçlarıma,
Yitik eşini arar sığ sulara bir kuğu,
Ben nedamet içinde ağlarım suçlarıma.

Baykuş çığlıklarından ürküp telaşlandığım,
Kış gibi geçirdiğim bu kaçınıcı yaz böyle,
Yalnız kendi gölgemi vefalı yâr sandığım,
Benliğimi donduran bu nasıl ayaz böyle

Yelkovan ağır aksak saniye koşar adım,
Farkına varamadan öğütüyor zamanı
Unutulacak elbet benim de bir gün adım,
Azrail kime vermiş, bana versin âmânı.

SENDEN YAR OLMAZ**Ahmet ÇITAK**

Biraz geç olsa da, anladım artık
Zehirden aş olur senden yar olmaz
Bütün inancımı yitirdim artık
Ayaktan baş olur senden yâr olmaz

Farzlar vacip olur, haramlar helal
Rakı zemzem olur, şaraplar zülal
Pire berber olur develer tellal
Ağustos kış olur senden yâr olmaz

İki kere iki on eder bir gün
Fareler kedi yer günde üç öğün
Leyla Mecnun'una yapar da düğün
Mutlu bir eş olur senden yâr olmaz

Tavuklar meşk bulur belki tilkide
Balina besleriz bir gün helkide
Dünyada aç insan kalmaz belk ide
Yoksulluk düş olur senden yâr olmaz

Olur ya nehirler tersine akar
Gönül alevlenir suları yakar
Hamsi merdivensiz kavağa çıkar
Balıklar kuş olur senden yâr olmaz

GÜL SAVURUR**Haşim KALENDER**

Sevdalı kulun başına
Duman çöker yel savrulur
Girsen aşkın ateşine
Göremezsün kül savrulur

Bulut sağar esen rüzgâr
Ateş olur yağacak kar
Ortada dolaşır efkâr
Miskin kalpte gül savrulur

Toprak alır toprak eder
Toz olur mahşere kadar
Rüzgârlara diyet öder
Gövde durur dal savrulur

Kalkışa karar alınca
Toprak beden can olunca
Surun düdüğü çalınca
İşte orda hâl savrulur

Kalender yolundan şaşma
Durgun ak yataktan taşma
Çetin olur hesaplaşma
Amel yakar kul savrulur

TAHASSÜR**Salih Sefa YAZAR**

Geçti gitti bire o eski günler,
Ne çuvaldız kaldı ne de “biz” kaldı.
Yanmıyor ocaklar, bitmiyor tünler,
Ne bir fitil ne lamba da gaz kaldı.

Evler taş yığını, tavan yok artık,
Bağdaş yok, sofra yok, savan yok artık.
Yayık kuru bir süs, havan yok artık,
Ne o toprak yollar ne o toz kaldı.

Ne hamur yoğuran yumruk, ne bilek,
Ne değirmen taşı, ne hak, ne külek.
Yuvarlandı gitti kalbur ve elek,
Çınarda ne kabuk ne de öz kaldı.

Düşmüş millet bir dolabın çarkına,
Varmaz olmuş hiçbir şeyin farkına.
Kumarhane denir, Şimdi Zorkun’a,
Ne Buyduran kaldı ne de Daz kaldı.

Tuztaşı, Mitisin, Karanlıkdere,
Hasret çeker artık, eski günlere.
Koskoca gövdesi yıkılmış yere,
Çağlayan da yaşlı çürük koz kaldı.

Kırat yok ki yiğit olsun meydanda,
Otel/motel çıktı yatan yok handa,
Köleleşti millet yâdda/yabanda,
Ne dik duruş kaldı ne avaz kaldı.

Aldı saz yerini tamtam havası,
Tellerde inleyen, hep gam havası.
Gayrı ne Çamlıbel ne çam havası;
Şimdi ne Koroğlu ne Ayvaz kaldı

İHSAN EDER**Şükrü ÜNAL**

Sakın ümidini kesme Mevla’dan
Saray ihsan eder han ihsan eder
Onulmaz dertlerle cedelleşirken
Şifa ihsan eder can ihsan eder

Namerdin bir kaşık yemeği yenmez
Mevla’nın yaktığı ocaklar sönmez
Hazinesi çoktur bitmez tükenmez
Sen bir umar iken bin ihsan eder

Şükrü eda et sen nankör olma
Hakikat gözet aman kör olma
Önce suç işleyip saçını yolma
Doğrultur hedefin yön ihsan eder

YENİ TÜRKÜLER SÖYLE**Bestami YAZGAN**

Dağlardan akıp gelen,
Yürekten kopup gelen,
Sevda semâlarında
Dalga dalga yükselen
Yeni türküler söyle.

Vefasız yâr üstüne,
Nazlı nigâr üstüne,
Başımda dönüp duran
Efkâr efkâr üstüne
Yeni türküler söyle.

Muhabetle süslenen,
Canevime seslenen,
Her seher ter ü taze
Ümitlerle beslenen
Yeni türküler söyle.

Kurul gönül köşküne,
Yâran dönsün şaşkına.
Yanık yürekler için
Haydi Allah aşkına
Yeni türküler söyle.

Gözyaşından süzülen,
Ezgilere dizilen,
Her esrarı sazımın
Bir telinde çözülen
Yeni türküler söyle.

Selam verip çiçeğe,
Sözler konsun gerçeğe.
Çifte sazlar koşulsun
Geçmişten geleceğe
Yeni türküler söyle.

**TÜRKÜLER DARILIP
SAZ DA SUSARMIŞ****İsmail Kutlu ÖZALP**

Bülbül feryat eder vakt-ı seherde
Har ile çevrili gül neden açmaz?
Aşk ile gözyaşı dökülen yerde
Aşığa sinesin çöl neden açmaz?

Yıldızlar çekilip şafak sökünce
Güneş ateşinden ılık dökünce
Âşıklar vuslata boyun bükünce
Yâr yüzünü yâre tül neden açmaz?

Bahar da susarmış, yaz da susarmış
Bir gün olur cilve naz da susarmış
Türküler darılır saz da susarmış
Sevenin derdini tel neden açmaz?

Yanıp da yanmasam gider mi yanmak
Bilmem ki yanana keder mi yanmak
Sevince bir çeşit kader mi yanmak
Dil sustu, anladım, dîl neden açmaz?

Baş bağladı em istemez yaramız
Daha da kararır baht-ı karamız
Kavuşmak zor, kim açtıysa aramız
Kapandı, yolları yol neden açmaz?

Börtü böceklerin yurduna kadar
Kuzusundan, azgın kurduna kadar
Rahmet kapısını ardına kadar
Mevlâ'm açık etmiş, kul neden açmaz?

Sevdiğini hayalinde var eden
Kendine erilmez yâri yâr eden
Âşık o ki yâre bile yareden
Kutlu ozan sözü, bil, neden açmaz?

YORULDUM**Mehmet DURMAZ**

İnsanım diyenden yıldırı bu gözüm
Yanlış işler göre göre yoruldum
Tutulmadı yerde kaldı her sözüm
Boş nasihat vere vere yoruldum

Kimseye sözüm kâr eylemeyince
Bir sebep düşündüm inceden ince
Bir ateş, bir kurşun her bir düşünce
Başım taşa vura vura yoruldum

Gidem dedim yollarımı kestiler
Sevincimin lambasını kıstılar
Pas pas yapıp yüreğime bastılar
Yollarına sere sere yoruldum

Aklım firar edip kaçtı dağlara
Dolu yağdı bahçelere bağlara
Mahkûm oldum sahillere sığlara
Bu limanda dura dura yoruldum

Yorgun bir yolcuyum yollarda kaldım
Deryaydı menzirim göllerde kaldım
Seraba aldanıp çöllerde kaldım
Boş hayaller kura kura yoruldum

Herkes rahat, huzur, çıkar derdinde
Vefayı aradım dostlar yurdunda
Vefa kalmış Kafdağı'nın ardında
Döşe yumruk vura vura yoruldum

Gam yüküyle yordum yürek tayını
Aşkın hicranından aldı payını
Gönül kemanına derdin yayını
Ömür boyu süre süre yoruldum

Bel bağladım baharına kışına
Boşunaymış bunca elem boşuna
Emel gurbetinde talih kuşuna
Ok atıp yay gere gere yoruldum

Gül dikerdim bayırlara kırlara
Aklım ermez oldu ince sırlara
Kaçıp gittim başka başka yerlere
Aynı yere vara vara yoruldum

Olamadım asla gamdan azade
Sınavdır diyerek sabrettim derde
Şükür ve rızayla tüm bahçelerde
Dikenleri dere dere yoruldum

Tevhit tarlasına nifak ektiler
Meyveli ağacı yakıp yıktılar
Birliği dirliği dâra çektiler
Bu zamana ere ere yoruldum

Yalan rağbet gördü haktan geçildi
Canımın cevheri yere saçıldı
Ruhumun teninde yara açıldı
Kırlı bezle sara sara yoruldum

Bedenim ruhuma kurulmuş pusu
Teknemde birikmiş hicran tortusu
Hasretim un olmuş gözyaşlarım su
Hamurunu kara kara yoruldum

Gönül aynam nisyan ile sislendi
Nefis kuşum riya ile beslendi
“Bela” yağmurunda ruhum ıslandı
Niçin diye sora sora yoruldum

Vuslat yolcusuydum sevdalı kuştum
Kesrette eğlendim vahdete koştum
Durgun bir ırmaktım çağlayıp çoştum
Halden hale gire gire yoruldum

DÜNYA SAHNESİ**Tayyib ATMACA**

Sözün içi boşaltıldı insan insandan kaçıyor
Her köşede bir tezgâh var bul karayı al parayı
Çarşı-pazar insan seli alan razı satan razı
Ne kendini okuyan var ne de açıp bir kitabı
Herkes yazar herkes şair okur dersene sana ömür

Hangi yüzün aynasına bakarsan bak kendin yoksun
Dokunmaya çalıştığın ya bir hayal ya bir rüya
Korkuların başkasının mutluluğun sanal âlem
Yediklerin tat vermiyor içtiklerin zehir zıkkım
Kuş yemlemez avuçların neyine gerek Maide

Herkes kendi yitiğini başkasında arar oldu
Yolda kimi buldu ise yoldaşıyla değiştirdi
Hani her şey angaryaydı yol O'nundu varlık O'nun
Üç maymundan başka oyun yazın da sahneye koyun
Yaşlanınca kayıtlardan indirerek izlenecek

Ne kenarda bir hakem var ne de ortada güreşen
Çeker durur birbirine elenseyi pehlivanlar
Yıkan kimdir yıkılan kim arada bir dümen döner
Bahisçiler şakşakçılar davulcular ve yağcılar
Kendileri gözün yumar ağasına tutar fener

Bu nasıl bir demokrasi dört yılda bir selam verir
Vekil asıla yalvarır asıl vekile yalvarır
Her seçilen üzerine yemin zırhını giyince
Kuyruğu dik aslan olur teba ise uysal koyun
Sahne göçer ışık söner bir gün oynanmaz bu oyun

Üstümüzde gök delindi altımızda yer yarıldı
Küffar küfrü evimize sütçüden erken getirir
Ar namus şişeye girdi hayâ kaçtı Kafdağı'na
Verdiğimiz sözden caydık Kalu Bela darbimesel
Sonunda olanlar olur ama ben o sonu görmem